

УДК 336.025

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-264-6(1)-147-151

ПУХАЛЬСЬКИЙ В. В.
Хмельницький національний університет

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО АВАНСОВОГО РАХУНКУ ДЛЯ СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ПОКРАЩЕННЯ ЇХ АДМІНІСТРУВАННЯ

Прагнення України до Європейської спільноти неможливе без удосконалення митного оформлення товарів, їх кодування та спрощення правил справляння митних платежів під час переміщення товарів через митний кордон України. Митні платежі є важливим джерелом доходної частини бюджету України. Поряд з цим для платників-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності процес виконання податкового обов'язку має бути прозорим та з мінімальними витратами часу на проведення митних процедур, що досягається за рахунок можливості внесення коштів на один рахунок без прив'язування до конкретної митниці. У зв'язку з цим ще у грудні 2017 р. Міністерство фінансів України у плані пріоритетних дій анонсувало запровадження використання єдиного рахунку ДФС для сплати суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності митних платежів. Зрозуміло, що перехід на єдиний рахунок сплати митних платежів, з однієї сторони, – це переваги для усіх учасників зовнішньоекономічної діяльності, а з іншої – проведення значної роботи з боку ДФС, ДКС та Міністерства фінансів України. Відповідно метою статті є дослідження діючої практики сплати митних платежів з метою розробки рекомендацій щодо удосконалення відносин у митних платежах між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та органами ДФСУ. На основі досвіду країн Європейського Союзу обґрунтована необхідність удосконалення механізму сплати митних платежів, спираючись на їх досвід. Розкрито переваги від запровадження єдиного рахунку для сплати митних платежів. Визначені причини, які стримують процес запровадження єдиного рахунку для сплати митних платежів.

Ключові слова: адміністрування, авансовий рахунок, єдиний рахунок, митні платежі, митний контроль, податки.

PUKHALSKY V.
Khmelnitskyi National University

IMPLEMENTATION OF THE SINGLE DISCOUNT FOR CUSTOMS PAYMENTS AS ONE OF THE DIRECTIONS FOR IMPROVING THEIR ADMINISTRATION

Ukraine's striving for the European community is impossible without improving the customs clearance of goods, their coding and simplification of the rules for collecting customs payments when moving goods across the customs border of Ukraine. Customs payments are an important source of revenue for the budget of Ukraine. In addition, for taxpayers-subjects of foreign economic activity, the process of fulfilling the tax obligation must be transparent and with minimal time spent on customs procedures, which is achieved through the possibility of depositing funds to one account without tying it to a particular custom. In this regard, in December 2017, the Ministry of Finance of Ukraine in the Plan of Priority Actions announced the introduction of the use of a single SFS account for payment by foreign economic entities of customs payments. It is clear that the transition to a single expense of paying customs duties on the one hand is an advantage for all participants in foreign economic activity, and from another significant work on the part of SFS, STS and the Ministry of Finance of Ukraine. Accordingly, the purpose of the article is to study the current practice of customs payments with the aim of developing recommendations for improving customs payments relations between the entities of foreign economic activity and the SFS bodies. Based on the experience of the European Union countries, the necessity of improving the mechanism of customs payments substantiated. The advantages of introducing a single account for customs payments are revealed. The reasons that hinder the introduction of a single account for customs payments are determined.

Key words: administration, advance account, single account, customs payments, customs control, taxes.

Вступ. Відповідно до норм чинного законодавства митні платежі, які підлягають сплаті при митному оформленні, мають бути перераховані на рахунок митниці до моменту подання митної декларації. У зв'язку з цим суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності повинен перерахувати на рахунок відповідної митниці необхідні кошти, які можуть бути невикористані в повному обсязі, що призводить до несвоєчасного їх повернення через наявність різних казначейських рахунків у кожній митниці.

Відповідно до п. 1 розд. III Наказу Міністерства фінансів України від 18.07.2017 р. № 643 «Про затвердження Порядку повернення авансових платежів (передоплати) і помилково та/або надміру сплачених сум митних платежів» [1] повернення з державного бюджету помилково та/або надміру сплаченої суми митних, інших платежів та пені здійснюється за заявою та низкою оформлених документів платника податків протягом 1095 днів від дня її виникнення, що обумовлено тривалою процедурою розгляду. Крім того сучасні можливості автоматизованої системи митного оформлення створюють сприятливі умови для ведення бізнесу підприємствами. Тому, з метою спрощення адміністрування податків і зборів, у т.ч. митних платежів, у Плані пріоритетних дій Кабінет Міністрів України визначив запровадження системи сплати податків та зборів на єдиний авансовий рахунок, який сприятиме спрощенню сплати платниками митних платежів; зменшенню кількості помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань платником; підвищенню рівня відкритості, прозорості та довіри платників податків до державних органів [2].

Аналіз останніх публікацій. У економічній літературі обмежено розглядаються питання запровадження єдиного авансового рахунку для сплати митних платежів. У виданнях міститься лише

поверхневий огляд нормативної бази щодо запровадження єдиного авансового рахунку, коментарі фахівців органів ДФСУ та митниць ДФСУ.

Мета дослідження полягає у дослідженні діючої та пропонованої ДФСУ системи сплати митних платежів з метою виявлення недоліків та переваг у їх адмініструванні та розробки рекомендацій щодо удосконалення відносин у митних платежах між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та органами ДФСУ.

Виклад основного матеріалу. КМУ своїм розпорядженням від 08.02.2017 р. № 142–р схвалив «Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки», у другому розділі якої передбачаються заходи щодо побудови сучасної справедливої податкової системи, яка забезпечить рівність усіх платників податків перед законом та досягнення стратегічних цілей сталого економічного розвитку [3]. З метою реалізації стратегічного напрямку відносно ефективного адміністрування митних платежів необхідно виокремити три основні цілі:

- спрощення адміністрування митних платежів;
- розширення бази оподаткування через обмеження можливостей уникнення від оподаткування;
- вдосконалення та централізація процедур адміністрування митних платежів.

Щодо першої цілі, то виконання плану інституційних змін діяльності ДФСУ, розробленого з урахуванням рекомендацій МВФ, забезпечить відновлення довіри суспільства до ДФСУ, підвищення ефективності її роботи та зниження адміністративного тиску на платників податків суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з боку контролюючих органів. Ризикоорієнтована система податкового контролю буде удосконала шляхом проведення перевірок діяльності суб'єктів господарювання, щодо яких існують найбільші ризики зловживань. Для зменшення витрат часу та коштів платників податків на нарахування та сплату податків будуть розширені можливості безперешкодного дистанційного звітування та сплати податків через електронні сервіси та єдиний рахунок, ДФСУ буде забезпечено надання необхідних ІТ-сервісів для громадян та бізнесових структур, а також опублікування необхідної технічної інформації для розробників програмного забезпечення.

Метою другої цілі є розширення бази оподаткування. Для забезпечення рівних умов конкуренції Мінфіном будуть розроблені плани заходів для протидії стратегіям та практикам розмивання бази оподаткування та виведення прибутків з-під оподаткування (BEPS) відповідно до рекомендацій Організації економічного співробітництва та розвитку, зокрема переглянуті умови угод про уникнення подвійного оподаткування, оподаткування платників податку, які беруть участь у контрольованих операціях, операціях з пов'язаними особами-нерезидентами, які зареєстровані в юрисдикціях з низьким рівнем оподаткування. Буде посилено податковий контроль за трансфертним ціноутворенням, у тому числі шляхом запровадження деталізованої звітності для міжнародних груп компаній (подання спеціального звіту у розрізі країн). Запобігання зловживанням спрощеною системою оподаткування буде забезпечено шляхом перегляду умов її застосування щодо категорій осіб, видів діяльності, обсягу доходу та ставок податку. Більше уваги буде приділено введенню непрямих методів контролю за доходами громадян та розширенню бази майнового оподаткування.

Для спрощення процесу адміністрування митних платежів та уникнення «заморожування» обігових коштів суб'єктів господарювання буде запроваджено єдиний рахунок для адміністрування митних платежів. Міністерством фінансів України планується удосконалити методичку прогнозування надходжень митних платежів для підвищення якості індикативних показників. З метою запобігання незаконному ввезенню товарів без сплати податків у повному обсязі буде створено систему контролю за введенням в обіг товарів, у тому числі розширене використання реєстраторів розрахункових операцій та підвищення ефективності постмитного контролю. Також будуть визначені механізми обміну інформацією між Україною та суміжними країнами про кількість та вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, удосконалені процеси управління ризиками під час здійснення контролю за митною вартістю товарів. Запровадження автоматизованих митних процедур передбачатиме аудит процесів, обладнання та програмного забезпечення, інтеграцію інформаційних систем у міжнародну систему транзиту і систему аналізу та управління ризиками. Модернізована ІТ-архітектура забезпечить інтеграцію митних і податкових баз даних [3].

Відтак, планується запровадження системи сплати митних платежів на єдиний рахунок. Ефективне впровадження зазначених запланованих цілей дозволить, зокрема, і реалізувати наступний напрям – добровільну сплату митних платежів. Ще у 2012 р. ДФСУ на своєму офіційному порталі опублікувала інформацію про застосування систему сплати податків провідними Європейськими країнами. У таких Європейських країнах як Швеція, Данія, Велика Британія застосовується найбільш ефективна, прозора та проста системи сплати податків – Єдиний рахунок. Ця система дозволяє платнику податків одним платіжним дорученням сплатити грошові зобов'язання по всіх податках та зборах, обов'язкових йому до сплати, та стовідсотково запобігає помилок при перерахуванні коштів. При цьому податкова служба має реальну картину про стан розрахунків платників податків з бюджетами, а саме – ситуація, коли у одного платника податків одночасно по одному податку обліковується переплата, а по іншому податковий борг є неможливою. Платники податків зазначених країн вважають запровадження Єдиного рахунку для сплати

податків найважливішим досягненням податкової служби, яке значно покращило взаємовідносини з податковою службою, скоротило бюрократичні процедури та витрати, пов'язані зі сплатою податків. За останні роки багато країн у Європі почали застосовувати подібну систему податкових платежів, зокрема, за останні роки Єдиний рахунок для сплати податків запроваджено у Бельгії [4].

Робота фіскальних органів у Швеції здійснюється під гаслом «єдина декларація – єдиний рахунок – єдиний платіж – єдина адреса (платежу)». Кожному громадянину у фіскальній службі відкривається особовий рахунок. Він ведеться як звичайний розрахунковий рахунок: за дебетом відображаються всі прямі податки, що нараховуються на нього (ці суми списуються під час надходження відповідних платежів із боку платника податків), а за кредитом – усі суми переоплат або повернень податку під час перерахування після завершення звітного періоду. Сплата податку здійснюється платником податку на певні рахунки фіскальної служби в банках і на пошті. Платіж здійснюється на єдиний рахунок і єдиним платіжним дорученням. Потім податковий орган розподіляє отримані суми відповідно до нарахувань за окремими податками, відображеними в особистому рахунку платника податків. Можливі переоплати за податками, за бажанням платника податку їх перераховують на його банківський рахунок [5].

На той час в Україні не були створені технічні умови для впровадження єдиного рахунку, однак з плином часу та прагненням України до Європейської спільноти розпочалася активна робота у цьому напрямку.

Для реалізації намічених заходів Міністерство фінансів України видало наказ «Про затвердження Порядку перерахування до державного бюджету митних та інших платежів, які вносяться до/або під час митного оформлення» від 01.11.2017 р. № 898, зареєстрований в Мін'юсті 23.11.2017 р. за № 1429/31297 [6]. Прийняття цього документу обумовлено наступними причинами:

– відповідно до п. 1 ст. 299 МКУ зі змінами та доповненнями сплата митних платежів може здійснюватися із застосуванням авансових платежів (передоплати). Авансовими платежами (передоплатою), відповідно до п. 2 ст. 299 МКУ, виступають грошові кошти, внесені платником податків за власним бажанням на рахунки, відкриті на ім'я органів доходів і зборів в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, як попереднє грошове забезпечення сплати майбутніх митних платежів [7]. Отже, кошти авансових платежів не вважаються митними платежами, доки особа, яка внесла такі платежі, не зробить розпорядження про це органу доходів і зборів та не будуть виконані відповідні митні формальності;

– вимога ст. 298 МКУ, де п. 1 визначено, що суми митних платежів, нараховані органом доходів і зборів, підлягають сплаті до державного бюджету платником податків безпосередньо на єдиний рахунок [7];

– середньостроковий план дій Уряду України до 2020 р., а саме: у 2017 р. заплановано запровадження системи сплати податків та зборів на єдиний рахунок [3];

– вимоги бізнесу, за результатами опитування, проведеного Мінфіном щодо необхідності скорочення часу на проведення митних процедур за рахунок можливості внесення коштів на один рахунок без прив'язування до конкретної митниці. До запровадження пілотного проекту (вересень 2018 р.) кожна митниця має власний казначейський рахунок. Тому суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснює митне оформлення у різних митницях, змушений перераховувати митні платежі на окремі рахунки, так як МКУ дозволяє підприємствам проводити митне оформлення у будь-якій митниці. Таким чином, підприємство має перерахувати на рахунок відповідної митниці необхідні кошти, які можуть бути невикористані в повному обсязі з причини курсових різниць.

В результаті, у підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, яке здійснює митне оформлення товарів у різних митницях, складається ситуація, що на рахунку однієї митниці можуть залишатись певні кошти, а для оформлення товарів в іншій митниці цієї суми коштів не вистачає, а залишок коштів використати неможливо. Поряд з цим діюча на даний час модель сплати митних платежів має ряд недоліків для всіх учасників зовнішньоекономічної операції, які полягають у наступному (табл. 1).

Таблиця 1

Недоліки діючого моделі справляння митних платежів

Суб'єкт / орган	Суть недоліків
Суб'єкт ЗЕД	<ul style="list-style-type: none"> – перерахунок грошових коштів на окремі рахунки митниць, в яких оформляється товар; – залишок коштів не можна використовувати під час оформлення товару в іншій митниці; – значні витрати часу на повернення надмірно сплачених коштів; – оформлення значної кількості документів, необхідних для повернення надмірно сплачених коштів; – несвоєчасне отримання інформації (протягом 30 днів з дня отримання вимоги) про використання коштів, унесених ним, як авансові платежі (п. 7 ст. 299 МКУ); – кошти авансових платежів, що перебувають на рахунку митниці без розпорядження про використання протягом 1095 днів з дня їх унесення, підлягають перерахуванню до Державного бюджету (п. 6 ст. 299 МКУ).
Митниця	– грошові кошти перераховуються на окремі рахунки митниць.
ДФСУ	– митна декларація направляється до митниць через ДФСУ.

Єдиний авансовий рахунок спрощує процедуру сплати митних платежів так, як передбачає наявність у суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності лише **одного рахунка**, з якого грошові кошти будуть списуватися під час митного оформлення у **будь-якій митниці**. Крім того це дозволяє:

- скоротити час на проходження митного оформлення;
- надати можливість перераховувати кошти авансових платежів на один рахунок ДФСУ, подавати митні декларації будь-якій митниці та сплачувати митні платежі з єдиного авансового рахунку;
- створити можливість автоматизації надання ДФСУ письмової інформації про використання коштів, унесених підприємством, як авансові платежі на рахунок ДФСУ;
- чітко регламентувати процедури і напрями перерахування до державного бюджету митних платежів, що вносяться до або під час митного оформлення;
- встановити правила обміну інформацією про рух коштів на рахунок, відкритому в Казначействі на ім'я ДФСУ;
- створити сприятливі умови для ведення бізнесу в Україні.

У чинному законодавстві відсутнє трактування єдиного авансового рахунку митних платежів. На нашу думку, єдиний авансовий рахунок – це депозитний рахунок, відкритий ДФСУ у Держказначействі для здійснення оплати митних платежів з метою надання митним органам гарантій у вигляді грошової застави та подальшим списанням їх до бюджету незалежно від митниці оформлення.

Переваги від запровадження єдиного рахунку сплати митних платежів учасниками зовнішньоекономічної діяльності узагальнено у табл. 2.

Таблиця 2

Переваги від запровадження нової моделі справляння митних платежів

Суб'єкт / орган	Суть переваг
Суб'єкт ЗЕД	<ul style="list-style-type: none"> – має можливість сплати грошових коштів до або під час оформлення товару в різних митницях; – скорочення часу на митне оформлення; – немає потреби формувати платіжні документи на перерахування митних платежів; – своєчасно отримує інформацію про використання грошових коштів; – безпосередньо не здійснює перерахування коштів до бюджету (компетенція ДФСУ).
Митниця	здійснює лише митне оформлення
ДФСУ	<ul style="list-style-type: none"> – своєчасно перераховує грошові кошти до бюджету; – посилює контроль за сплатою митних платежів у наслідок обміну інформацією про рух коштів на рахунок, відкритих у Казначействі на ім'я ДФСУ; – прозора система розрахунків.

Запровадження єдиного казначейського рахунку проходить не одномоментно, а у декілька етапів, як це передбачає Наказ Міністерства фінансів України від 07.05.2018 р. № 493, що набрав чинності з 08.06.2018, яким внесено зміни у Наказ Мінфіну «Про затвердження Порядку перерахування до державного бюджету митних та інших платежів, які вносяться до/або під час митного оформлення»: на перехідний період (з 15.01.2018 р. до 15.04.2019 р.) – за рішенням підприємства. До внесення змін у Наказ Мінфіну в перехідний період передбачався (з 15.01 до 16.07.2018 р, а постійна основа з 17.07.2018 р.); з 16.04.2019 р. – на постійній основі (рис. 1).

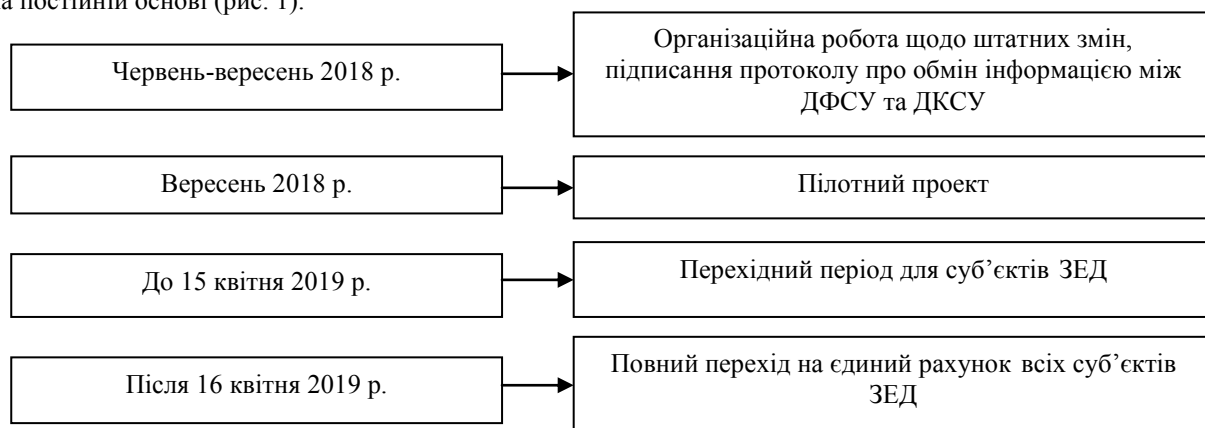

Рис. 1. Етапи запровадження єдиного рахунку сплати митних платежів в Україні

Такі зміни обумовлені не готовністю фіскальних органів до запровадження єдиного казначейського рахунку. На даний час не затверджений порядок взаємодії між ДФСУ та митницями, не проведено тестування програмного забезпечення, однак проведено штатні зміни та доопрацьовуються програмні комплекси.

Висновки. Недоліки, які мають місце під час сплати при податків і зборів, а також митних платежів у нашій країні змушують Уряд приймати радикальні заходи, які затверджені у плані пріоритетних дій Уряду на 2017 р. У цьому документі передбачено запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів та митних платежів. Необхідно зазначити, що країни Європи успішно застосовують єдиний рахунок для сплати податків і зборів.

Від запровадження єдиного рахунку вигоду отримають усі учасники ЗЕД (суб'єкти ЗЕД, фіскальні органи, у т. ч. митниці). До переваг запровадження єдиного рахунку необхідно віднести створення єдиної інформаційно-аналітичної бази ДФСУ та ДКСУ, яка дозволить у режимі реального часу накопичувати, обробляти та проводити обмін інформацією про надходження до бюджету митних платежів, контроль за справлянням яких покладено на органи Державної фіскальної служби України. Буде спрощено сам механізм сплати митних платежів до бюджету. Прозора система розрахунків платників митних платежів з бюджетом – це довіра платників митних платежів до державних органів. Спрощена модель сплати митних платежів до бюджету сприятиме розвитку партнерських відносин суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та ДФСУ.

Процес переходу на єдиний рахунок для сплати митних платежів в Україні затягується, що свідчить про неготовність фіскальних органів у плані програмного забезпечення, а отже, не проведено його тестування, перебудову системи розрахунків.

Література

1. Про затвердження Порядку повернення авансових платежів (передоплати) і помилково та/або надміру сплачених сум митних платежів [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 18.07.2017 № 643. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0976-17>.
2. План пріоритетних дій Уряду на 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://enref.org/docs/plan-priorytetnyh-dij-uryadu-na-2017-rik/>.
3. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80>.
4. Міжнародний досвід: адміністрування податків в Європі та в Україні // Офіційний портал Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : fs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_2012_povidomlenia-modernizatsia/print-59283.html.
5. Фурса Т. П. Фіскальний механізм: зарубіжний досвід та українські реалії [Електронний ресурс] / Т. П. Фурса, С. М. Синиця. – Режим доступу : http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/6.pdf.
6. Про затвердження Порядку перерахування до державного бюджету митних та інших платежів, які вносяться до/або під час митного оформлення [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 01.11.2017 р. № 898. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1429-17>.
7. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

References

1. Pro zatverdzhennia Poriadku povernennia avansovykh platezhiv (peredoplaty) i pomyrkovo ta/abo nadmiru splachenykh sum mynykh platezhiv [Elektronnyi resurs] : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 18.07.2017 № 643. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0976-17>.
2. Plan priorytetnykh dii Uriadu na 2017 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://enref.org/docs/plan-priorytetnyh-dij-uryadu-na-2017-rik/>.
3. Stratehiia reformuvannia systemy upravlinnia derzhavnymy finansamy na 2017–2020 roky [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80>.
4. Mizhnarodnyi dosvid: administruvannia podatktiv v Yevropi ta v Ukraini // Ofitsiinyi portal Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : fs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_2012_povidomlenia-modernizatsia/print-59283.html.
5. Fursa T. P. Fiskalniy mekhanizm: zarubizhnyi dosvid ta ukrainski realii [Elektronnyi resurs] / T. P. Fursa, S. M. Synytsia. – Rezhym dostupu : http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/6.pdf.
6. Pro zatverdzhennia Poriadku pererakhuvannia do derzhavnogo biudzhetu mynykh ta inshykh platezhiv, yaki vnosiatsia do/abo pid chas mytnoho oformlennia [Elektronnyi resurs] : nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 01.11.2017 r. № 898. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1429-17>.
7. Mytnyi kodeks Ukrainy vid 13.03.2012 r. № 4495-VI [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Рецензія / Peer review : 04.10.2018 Надрукована / Printed : 03.12.2018
Рецензент: д. е. н., проф. Васильківський Д. М.